

Akker- en weidevogels in Drenthe

Plan van aanpak

“Samen groeien naar een totaal aanpak”



(foto: Hans Dekker)

Inhoud

Samenvatting	5
1. Inleiding	7
2. Doel.....	9
3. Kansrijke gebieden	10
4. Samenwerking.....	11
4.1 Erm beraad.....	11
4.2 Gebiedsgerichte aanpak akker- en weidevogels	11
4.3 Vrijwilligers en terreinbeheerders	12
4.4 Veldbezoeken.....	12
5. Predatie.....	13
5.1 Praktijkaanpak predatiebeheer in vijf startgebieden	13
5.2 Praktische handvatten	14
5.3 Wrap-up onderzoek.....	14
6. Ruimte in regelgeving	15
6.1 Flexibele pot	15
6.2 Innovatie.....	15
6.3 Ontheffingen Flora en Faunawet.....	16
7. Beleidsmatige verankering bij gemeente en provincie	17
7.1 Beleid.....	17
7.2 Natuur inclusieve landbouw	17
8. Educatie en draagvlak	19
8.1 Lectoraat Akker- en weidevogel bij Van Hall Instituut.....	19
8.2 Werving van vrijwilligers in kansrijke gebieden.....	19
8.3 Lesprogramma boerenlandvogels basisonderwijs	19
8.4 Draagvlak en communicatie.....	20
9. Monitoring	21
9.1 Monitoring	21
Bijlage 1 Samenvattende tabel.....	23
Bijlage 2 Rapportage quick Scan kansrijke akker- en weidevogel gebieden.....	25
Bijlage 3 Addendum Drents Particulier Grondbezit.....	31
Bijlage 4 Addendum Vereniging Drentse Boermarken	33
Bijlage 5 Addendum Koninklijke Nederlandse Jagers vereniging.....	35
Bijlage 6 Addendum Terreinbeherende organisaties.....	37

Samenvatting

Het plan van aanpak akker- en weidevogels is de uitwerking van een resolutie die in juni 2016 door een grote groep betrokken partijen is opgesteld om de akker- en weidevogelpopulaties in Drenthe te behouden en te herstellen. Basisvoorwaarde voor dat herstel is de beschikbaarheid van voldoende, geschikte en veilige leefgebieden. Daarnaast is samenwerking tussen vrijwilligers, terrein beherende organisaties, particuliere grondeigenaren, overheden en landbouwers van groot belang.

Het plan bevat 17 concrete maatregelen die de komende drie jaar worden uitgevoerd. Daarvoor is de in het plan opgenomen kaart met kansrijke gebieden voor akker- en weidevogels in Drenthe leidend. Zo wordt in vijf aangeduide gebieden gestart met een predatiebeheerplan, op basis van een protocol predatiebeheer. Daarnaast komen er vier gebieden waar met inzet van een maatregelenmakelaar gericht gewerkt wordt aan samenwerking tussen partijen. Een flexibele pot moet organisaties ruimte geven om gedurende het seizoen compensatie te bieden aan gebruikers voor beperkingen, die nodig zijn voor herstel en behoud van populaties.

Ook komt er aandacht voor educatie en draagvlak en een meer gestructureerde aanpak van monitoring. Ruimte in de regelgeving wordt benut om maatwerk en innovatieve aanpakken mogelijk te maken. Tot slot wordt bekeken in hoeverre bestaand beleid bijgesteld moet worden en welke mogelijkheden er zijn om via natuur inclusieve landbouw bij te dragen aan herstel van de akker- en weidevogelpopulaties.

De betrokken partijen komen op regelmatige basis bij elkaar in het Erm-beraad om de uitwisseling te bevorderen en toe te zien op de uitvoering van het plan van aanpak.

Dit plan van aanpak wordt ondersteund door de Agrarische Natuur Vereniging Drenthe, Drents Collectief, Drents Particulier Grondbezit, Stichting Het Drentse Landschap, Instituut voor Natuureducatie en duurzaamheid, Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging, Landschapsbeheer Drenthe, LTO Noord, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Vereniging Drentse Boermarken, Vrijwillige weidevogelgroepen, Werkgroep Avifauna Drenthe, Werkgroep Grauwe Kiekendief en provincie Drenthe.

1. Inleiding

Het gaat niet goed met het overgrote deel van de akker- en weidevogels in Drenthe. De 32 weidevogelcoördinatoren, Landschapsbeheer Drenthe en Drentse Boermarken hebben dit probleem met de brandbrief van februari 2016 opnieuw onder de aandacht gebracht.

Provinciale Staten van Drenthe hebben op 9 maart 2016 een motie aangenomen, waarin wordt opgeroepen tot een programma behoud weide- en akkervogels in Drenthe. Ook landelijk is via de motie Grashoff¹ aandacht gevraagd voor dit probleem.

Dit alles was aanleiding om op 15 juni 2016 een symposium in Erm te organiseren over de akker- en weidevogels in Drenthe. Tijdens dit symposium is kennis uitgewisseld en hebben betrokkenen met elkaar gesproken over mogelijkheden om het tij te keren. Het symposium is afgesloten met een resolutie van acht punten:

1. Samenwerking tussen boeren en beheerders levert een betere toekomst voor akker- en weidevogels.
2. Samenwerking moet vooral vorm krijgen in kansrijke gebieden.
3. Een quick scan moet deze kansrijke gebieden voor akker- en weidevogels in beeld brengen.
4. Er is aandacht voor predatie nodig.
5. Vrijwilligers en onderzoekers zijn de oren en ogen in het veld. Praktijk- en onderzoekservaring moeten worden samengebracht.
6. Regelgeving is nu vaak te star: flexibiliteit is gewenst.
7. Kerngebieden voor weide- en akkervogels moeten voldoende verankerd worden in het provinciaal en gemeentelijk beleid.
8. Educatie en draagvlak zijn belangrijke onderdelen voor succes.

Afgesproken is om deze punten uit te werken in een plan van aanpak.

Plan van aanpak

Het nu voorliggende plan van aanpak akker- en weidevogels is tot stand gekomen met bijdragen van de volgende organisaties: Agrarische Natuur Vereniging Drenthe (ANV), Drents Collectief, Drents Particulier Grondbezit (DPG), Stichting Het Drentse Landschap, Instituut voor Natuureducatie en duurzaamheid (IVN), Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging (KNJV), Landschapsbeheer Drenthe, LTO Noord, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Vereniging Drentse Boermarken, Vrijwillige weidevogelgroepen, Werkgroep Avifauna Drenthe, Werkgroep Grauwe Kiekendief en provincie Drenthe.

Deze organisaties hebben via gesprekken hun wensen geuit ten aanzien van activiteiten die in het plan van aanpak zouden moeten worden opgenomen. Op basis van de gesprekken heeft de provincie Drenthe vervolgens een plan van aanpak gemaakt. Daarbij is het onderwerp monitoring toegevoegd aan de acht punten uit de resolutie en zijn de punten samenwerking boeren en beheerders (punt 1), samenwerking in kansrijke gebieden (punt 2) en samenwerking vrijwilligers en onderzoekers (punt 5) samengebracht onder de noemer "Samenwerking". Het concept plan van aanpak is in twee plenaire bijeenkomsten met de betrokken partijen besproken. De uitkomst van deze bijeenkomsten is dat de betrokken partijen het plan van aanpak allen ondersteunen. In aanvulling daarop heeft een aantal partijen in een schriftelijke reactie de eigen opvattingen over onderdelen van het plan verwoord. Deze hebben met name betrekking op het onderwerp predatie. Deze schriftelijke reacties zijn in de vorm van addenda toegevoegd aan dit plan van aanpak.

¹ Motie Grashoff/Leenders over instandhouding en herstel van de weidevogelpopulaties - Regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming), 25 juni 2015

Landelijke ontwikkelingen

Met dit plan van aanpak wordt aangesloten bij de reactie op de Motie Grashoff van het kabinet² en de behandeling daarvan in de Tweede Kamer. In de kamerbrief gaat het kabinet in op de oorzaken van de achteruitgang en op de maatregelen om deze achteruitgang te stoppen. Belangrijke onderdelen van deze aanpak zijn het verbeteren van het agrarisch natuurbeheer, het verbeteren ecologische basiscondities via vergroening en natuur inclusieve landbouw, het bevorderen van samenwerking en kennisontwikkeling. Het kabinet geeft aan dat de provincies hierin een belangrijke taak hebben en dringt aan op de ontwikkeling van gezamenlijke initiatieven. In de Tweede Kamer is de discussie bij het schrijven van dit plan van aanpak nog niet afgerond. De uitkomsten daarvan zullen, indien relevant, gebruikt worden voor Drenthe. Ook initiatieven in andere provincies worden nauwlettend gevolgd en zo mogelijk benut.

Uitvoering

Een onderwerp met zoveel raakvlakken (natuur, water, landbouw, predatie, educatie, externe partners etc.) vraagt om voldoende inzet van alle partijen. De provincie neemt de rol van regisseur en maakt middelen en menskracht vrij om deze rol naar behoren te kunnen vervullen. Het plan van aanpak is alleen succesvol als ook andere partijen verantwoordelijkheid nemen voor de uitvoering ervan en mensen en middelen beschikbaar stellen. Gemeenten en waterschappen zijn nog niet bij dit plan van aanpak betrokken. Zij zullen via hun eigendommen in de kansrijke gebieden waar relevant gevraagd worden om mee te werken. Ook voor de Faunabeheereenheid Drenthe is een rol weggelegd bij de uitvoering van het plan van aanpak.

In dit plan van aanpak wordt per activiteit beschreven wat er moet gebeuren, welk resultaat dat oplevert, welke partij daar aan gaat trekken en wat de kosten en de financiering zijn. De looptijd van het plan van aanpak is 2017-2020.

Ook is een zekere prioriteit op basis van urgentie en haalbaarheid aangebracht in de uit te voeren activiteiten (zie bijlage 1). Bijlage 2 bevat een toelichting op de kaart kansrijke akker- en weidevogelgebieden. In de bijlagen 3 tot en met 6 zijn de addenda van resp. Drents Particulier Grondbezit, Vereniging Drentse Boermarken, Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging en de terreinbeherende organisaties opgenomen.

² Kamerbrief over de aanpak weidevogels, 2 november 2016

2. Doel

Waar diverse partijen vinden dat als eerste ingezet moet worden op het verbeteren van de kwaliteit van de leefgebieden van akker- en weidevogels, zijn andere van mening dat predatiedruk als de belangrijkste oorzaak van de achteruitgang moet worden beschouwd.

Het doel van dit plan van aanpak is om, ondanks de verschillen in inzicht, in 2017 in elk geval te beginnen met activiteiten die bijdragen aan het herstel van de akker- en weidevogelpopulatie in Drenthe. Met de uitvoering van dit plan van aanpak zullen dan ook niet alle problemen opgelost worden. Wèl wordt begonnen met een gebiedsgerichte aanpak waardoor meer inzicht in de effectiviteit van maatregelen ontstaat. Ook worden activiteiten gestart voor het verbeteren van de samenwerking en onderlinge verstandhouding.

Samen aan het werk in kansrijke gebieden

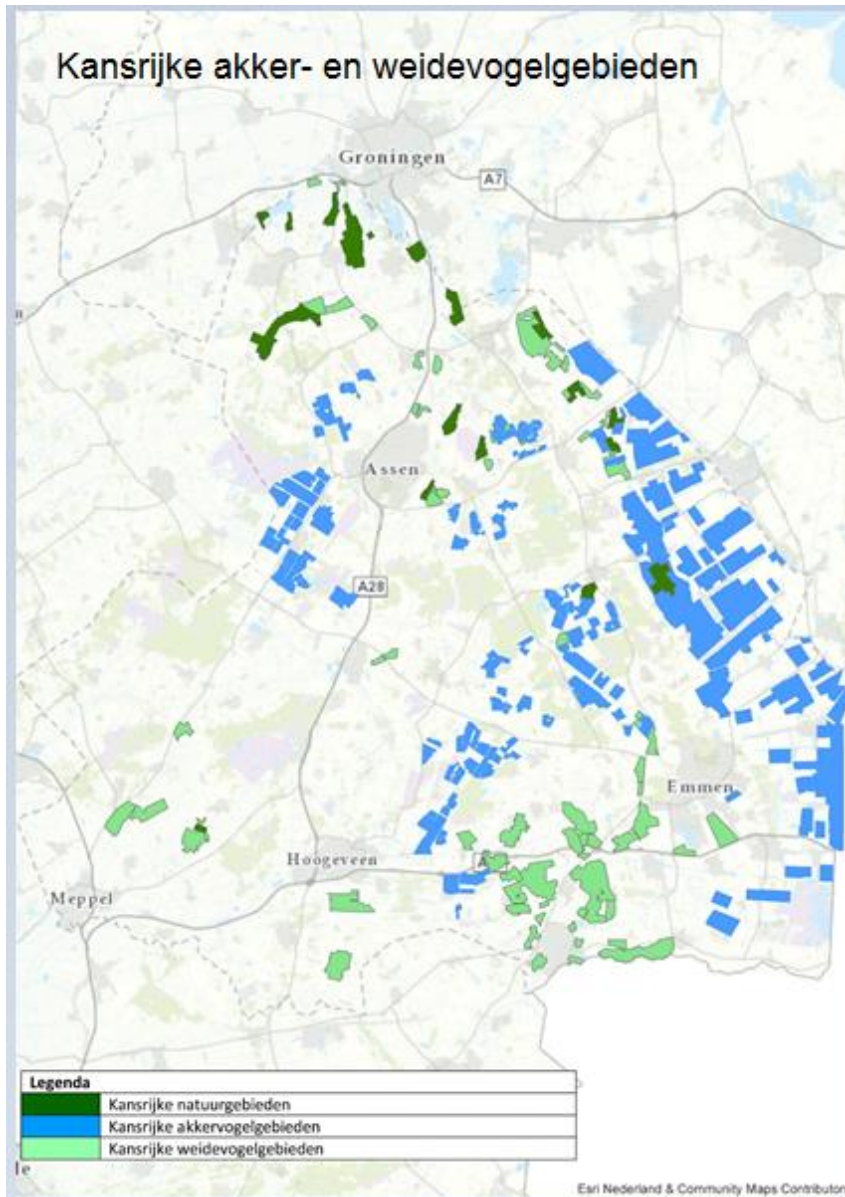
De samenwerking tussen boeren, vrijwilligers, terreinbeheerders en particuliere grondeigenaren moet verbeteren. Dit gaat niet vanzelf. Daarom wordt in vier gebieden in Drenthe gestart met een gebiedsgerichte aanpak voor de komende drie jaar rondom akker- en weidevogels, gericht op zowel biotoopverbetering als adequaat beheer. Per gebied wordt iemand verantwoordelijk gemaakt voor het opstellen van een gezamenlijk maatregelen pakket. Zie verder paragraaf 4.2.

Naast deze gebiedsgerichte samenwerking, bevat het plan van aanpak ook diverse algemene activiteiten, gericht op uitwisseling van kennis en inzichten. Belangrijk daarin is afgesproken het Erm beraad op te richten, een overlegplatform over de akker- en weidevogels in Drenthe. Dit Erm beraad (zie paragraaf 4.1) gaat de voortgang van het plan van aanpak bewaken.

Allen zijn het er over eens dat mensen en middelen alleen ingezet moeten worden in kansrijke gebieden. Landschapsbeheer Drenthe heeft daarom in opdracht van de provincie Drenthe een kaart gemaakt met kansrijke gebieden voor akker- en weidevogels. Deze kaart met toelichting (zie bijlage 2) vormt de basis van dit plan, omdat alle voorgestelde activiteiten in dit plan alleen betrekking op de kansrijke gebieden. Zo zijn op basis van deze kaart vijf gebieden gekozen waar de komende drie jaar de praktijk aanpak predatiebeheer wordt toegepast. Per gebied wordt een predatiebeheerplan gemaakt. Zie verder hiervoor paragraaf 5.1.

3. Kansrijke gebieden

Landschapsbeheer Drenthe heeft najaar 2016 in opdracht van de provincie een quick scan kansrijke weide- en akkervogelgebieden uitgevoerd. De kaart is indicatief en gebaseerd op bestaande kennis die in het Natuurbeheerplan verankerd is en op aanvullende informatie van Landschapsbeheer Drenthe en diverse vrijwilligers. De kaart (zie hieronder) geeft in hoofdlijnen weer waar de kansrijke regio's zijn te vinden. Voor een uitgebreide toelichting zie bijlage 2.



Deze kaart vormt de basis voor dit plan van aanpak. De kaart wordt jaarlijks in opdracht van de provincie geactualiseerd.

4. Samenwerking

4.1 Erm beraad

Het Oltterterp overleg in Friesland bestaat uit diverse partijen (boeren, natuurbeheerders, belangengroepen en zuivelindustrie) die met elkaar de samenwerking organiseren rondom weidevogels. In navolging hiervan wordt een platform voor boerenlandvogels in Drenthe opgericht. Voorgesteld wordt dit het Erm beraad te noemen naar de locatie van het symposium 2016. In dit platform zitten vertegenwoordigers van boeren, terreinbeheerders, vrijwilligers en onderzoeksorganisaties.

Het Erm beraad komt minimaal halfjaarlijks bij elkaar en heeft tot taak de uitvoering van dit plan van aanpak te volgen. Door het Erm beraad wordt jaarlijks aan provinciale staten gerapporteerd over de voortgang van de uitvoering van het plan van aanpak. Het Erm beraad draagt zorg voor een evaluatie van het plan van aanpak in 2021.

Daarnaast entameert het Erm beraad uitwisselingsactiviteiten voor de betrokken organisaties en achterban.

Resultaat: een terugkerende vorm van overleg in de keten, dat de uitwisseling bevordert en de voortgang van de uitvoering van het plan van aanpak bewaakt.

Trekker/partners: Provincie Drenthe faciliteert het Erm beraad in de vorm van secretariële ondersteuning. Het Erm beraad wijst een voorzitter aan. Partners zorgen voor voldoende vertegenwoordiging.

Kosten/Financiering: inzet uren betrokkenen en jaarlijks € 2.500,= organisatiekosten.

4.2 Gebiedsgerichte aanpak akker- en weidevogels

Voor vier gebieden in Drenthe wordt gestart met een gebiedsgerichte aanpak in gebieden waar een goede combinatie te maken is met enthousiaste boeren, vrijwilligers enerzijds en terreinbeheerders (NM, HDL, SBB) en particuliere eigenaren (DPG) anderzijds. Op de kaart kansrijke gebieden is aangegeven waar deze gebieden liggen.

Het gaat bij voorkeur om agrarisch cultuurlandschap, grenzend aan grotere natuurgebieden met akkers. In beeld zijn de gebieden bij Orvelte, Mantinge/Balinge, Ruinen-Ansen of Drentsche Aa. Bijzonder kansrijk is het Norgeres dorpen landschap, waar door Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten een Natuurvisie ontwikkeld wordt en waarbij de streek en onder andere de Boermarken nauw bij betrokken zijn. Hier liggen veel kansen voor het gezamenlijk ontwikkelen van initiatieven om met concrete zaken aan de slag te gaan.

Een maatregelenmakelaar krijgt de opdracht om voorafgaand aan het broedseizoen 2017 voor het aanwezen gebied met de beheerders en eigenaren een maatregelenpakket te maken met als doel om de akker- en /of weidevogel populatie te herstellen. Het gaat om maatregelen die gericht zijn op biotoopverbetering en op adequaat beheer. Zoveel mogelijk wordt aangesloten bij al bestaande werkwijzen van partijen. Er kan een combinatie gemaakt worden met de gebieden waar de praktijk aanpak predatiebeheer wordt gestart (zie 5.1).

Resultaat: maatregelenpakketten voor vier gebieden, die uitgevoerd worden door beheerders-eigenaren gezamenlijk gedurende drie jaar. De resultaten laten zien of een dergelijke aanpak een verbetering voor de akker- en /of weidevogelstand betekent en de samenwerking tussen de partijen verbetert.

Trekker: de provincie zorgt voor een maatregelenmakelaar per gebied. Deze gaat zo snel mogelijk met de voor het gebied relevante partijen aan het werk.

Kosten/financiering: 0,2 FTE.

4.3 Vrijwilligers en terreinbeheerders

In een aantal Drentse graslandreservaten in bezit van TBO's (NM, HDL, SBB) en particulieren (georganiseerd in DPG) komen concentraties van akker- en weidevogels voor. Vaak grenzen deze aan beschermingsgebieden van vrijwilligers. Samenwerking tussen deze vrijwilligers, terreinbeheerders en particuliere eigenaren op het gebied van beheer en monitoring kan bijdragen aan het behoud en herstel van akker- en weidevogels. In Drenthe zijn daar al enkele voorbeelden van.

Resultaat: samenwerking tussen TBO's, particulier(en) en weidevogelgroepen gericht op behoud van lokale populaties in natuurgebieden.

Trekker/partners: TBO's en particulier(en) organiseren samen met de maatregelenmakelaar rondom specifieke gebieden het overleg met de weidevogelgroepen.

Kosten/financiering: inzet in uren van betrokkenen.

4.4 Veldbezoeken

In 2017 worden twee excursies naar voorbeeldgebieden in Groningen en Overijssel georganiseerd voor alle partijen die zich in Drenthe bezighouden met akker- en weidevogels. Doel van de excursie is om te leren van anderen en om in een informele setting elkaar beter te leren kennen.

Resultaat: deze activiteit draagt bij aan uitwisseling van kennis en aan verbeteren van de samenwerking.

Trekker: Erm beraad.

Kosten/Financiering: Zie onder 4.1. Erm beraad.

5. Predatie

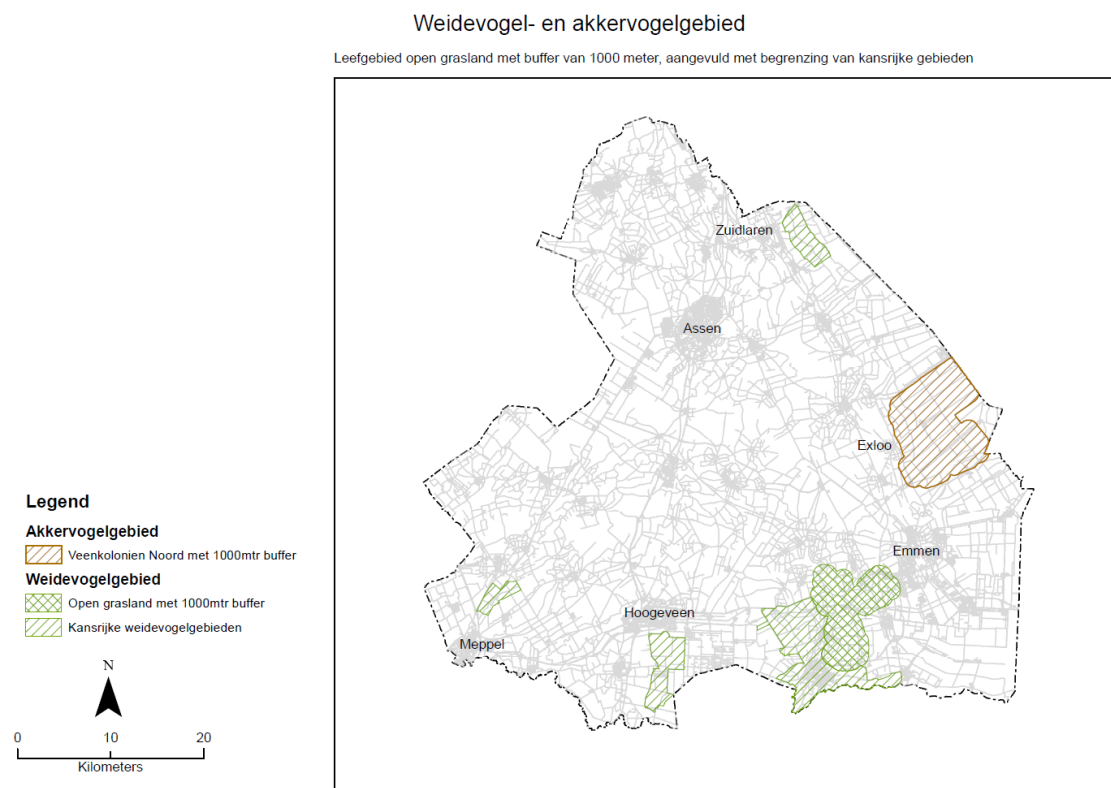
5.1 Praktijkaanpak predatiebeheer in vijf startgebieden

Er zijn gegevens van gebieden in Drenthe (o.a. Anderen, Westdorp en rondom het Drostendiep) waar vossen zijn bejaagd en waar in het daaropvolgende broedseizoen het broedsucces is verbeterd. In Overijssel is de jacht op vossen verruimd. De effecten daarvan op de akker- en weidevogelpopulatie moeten nog worden afgewacht.

Dit is aanleiding om in Drenthe vijf aaneengesloten gebieden te kiezen waar gestart wordt met een praktijkaanpak predatiebeheer op basis van een predatiebeheerplan. Een predatiebeheerplan kent een protocol met verschillende stappen. Gebruik wordt gemaakt van de goede ervaringen in andere provincies zoals in Friesland³. Het Friese protocol wordt als basis gebruikt voor de ontwikkeling van een Drents protocol voor predatiebeheer.

De insteek is om vier weidevogelgebieden te kiezen en een akkervogelgebied. Er is een koppeling gelegd met de kansrijke gebieden, zoals aangegeven op kaart 1 in dit plan van aanpak. Het grootste aaneengesloten weidevogelgebied ligt in Zuidoost Drenthe in het Loo- en Drostendiepgebied, waar al jaren ingezet wordt op een weidevogel mozaïek. Daarnaast zijn drie kansrijke weidevogelgebieden geselecteerd in de Hunze, bij Ruinen/Ruinerwold en bij Alteveer/Kerkenveld. Wat betreft de akkervogels is gekozen voor een gebied rond Valthermond in de Veenkoloniën waar ook sprake is van een bestaand mozaïek van beheermaatregelen binnen een grote kern kansrijk gebied.

Op de kaart hieronder zijn deze vijf gebieden gearceerd. De insteek is tot een samenhangend gebied te komen, op basis van een logische begrenzing.



³ Protocol predatiebeheer bij weidevogels, Altenburg en Wymenga, 2014

De praktijkaanpak duurt in elk geval drie jaar. Gedurende deze periode wordt het predatiebeheerplan uitgevoerd. Het gaat om maatregelen die gericht zijn op het voorkomen van predatie en op het bestrijden van predatoren. De aanpak gaat gepaard met een gedegen monitoringsaanpak, zoals de inzet van bijvoorbeeld wildcamera's in de nacht, het volgen van de nesten en het gedrag van broed vogels met waarnemingen overdag, in kaart brengen van verstoringsbronnen e.d. De monitoringsaanpak moet zodanig zijn dat alle partijen de eigen ervaringen daar in kunnen brengen en de uitkomsten kunnen onderschrijven.

Resultaat: er komt een Drents protocol voor predatiebeheer als basis voor predatiebeheerplannen per gebied. Door op deze manier te werken en vervolgens de effecten goed te volgen, ontstaat meer inzicht in de effectiviteit van predatiebeheer en is er meer uitwisseling tussen de partners in het landelijk gebied. Dit helpt voor het onderlinge begrip, motivatie van vrijwilligers en het delen van kennis. Als deze aanpak de gewenste resultaten oplevert, dan kan uitrol over meerdere gebieden plaatsvinden.

Trekker/partners: Provincie. Deze aanpak vergt coördinatie van de inzet van betrokken partijen, een goed maatregelenpakket en monitoringsprogramma. De coördinator (eventueel combinatie met maatregelenmakelaar) moet kunnen rekenen op draagvlak bij betrokken partijen.

Kosten/financiering: 0,1 FTE en € 20.000,= voor monitoring (eenmalig).

5.2 Praktische handvatten

Er zijn in de praktijk van het beheer zaken die praktischer kunnen worden ingevuld. Zo kan er gekeken worden naar slimmere begrenzingen van gebieden en moet er meer ingezet worden op preventie van predatie om te komen tot een beter resultaat. Met het voorkomen van predatie wordt landelijk geëxperimenteerd en van deze ervaringen kan goed gebruik worden gemaakt. Het gaat om concrete en uitvoerbare maatregelen zoals nestbeschermers, wildredders, verplaatsen ooievaarsnesten, hakhoutbeheer in open gebieden, plaatsen werende rasters (schrikdraad) enz.

Resultaat: benutten van de mogelijkheden van de wetgeving, het opdoen van ervaring en samenwerken tussen partijen rondom predatiebeheer.

Trekker: LBD/ANV Drenthe met koepelorganisaties wildbeheer.

Kosten/financiering: dit kan ondergebracht worden in het potje voor flexibel beheer (zie 6.1) en hiervoor kan een uitleensysteem worden opgezet.

5.3 Wrap-up onderzoek

Er is veel onderzoek gedaan naar akker- en weidevogels en naar de effecten van predatie. Dit onderzoek is mogelijk niet meer actueel en er zijn leemten in kennis. Daarnaast is niet alle informatie bij alle betrokkenen goed in beeld. Deze beperkingen staan een gedeelde analyse van de problematiek en mogelijke maatregelen in de weg. Daarom wordt een samenvattend document opgesteld met een overzicht van de bevindingen van de belangrijkste onderzoeken, beschikbare data en een analyse van ontbrekende kennis. Zo mogelijk wordt op dit punt aangesloten bij landelijke initiatieven.

Resultaat: samenvattend document met een beschrijving van de huidige stand van kennis en informatie rondom de relatie tussen predatie en akker- en weidevogels. Geen nieuw onderzoek.

Trekker: provincie Drenthe.

Kosten/financiering: PM.

6. Ruimte in regelgeving

6.1 Flexibele pot

Wat er moet gebeuren voor een goed akker- en weidevogelbeheer is bekend: nestbescherming, mozaïek beheer, aangepast maai-beheer en aangepast akkerlandbeheer en gebruik van stalmest (zonder onder te werken). Er moet meer ruimte komen voor de eigenaren om op deze wijze goed akker- en weidevogelbeheer te bedrijven en het is nodig om hier voldoende vergoedingen tegenover te zetten. Dit betekent dat het beleid op dit punt ruimhartiger en voor meer gebieden ingezet moet worden. De maatregelen verschillen van jaar tot jaar en van perceel tot perceel.

Vrijwillige weidevogelbescherming groepen zijn in heel Drenthe actief. Zij kennen de gebieden en kunnen in het broedseizoen met relatief eenvoudige maatregelen veel bijdragen aan het broed- en kuikenoverleving succes. Een flexibel in te zetten geldpot is nodig om eigenaren te compenseren voor inkomstenderving en te motiveren om mee te doen. De huidige –strakke begrenzing leefgebied “open grasland en akkerland” moet dus niet beperkend zijn om toch maatregelen te treffen in combinatie met een vergoeding. Deze flexibele pot kan door de Landschapsbeheer Drenthe weidevogelgroepen worden beheerd.

Resultaat: flexibele pot vergroot het aantal maatregelen voor akker- en weidevogelbeheer, draagt bij aan het broedsucces en aan de motivatie van boeren en vrijwilligers.

Trekker: Landschapsbeheer en ANV coördineren de uitvoering in samenwerking met de vrijwillige weidevogelgroepen.

Kosten/financiering: € 50.000,= euro per jaar. De Provincie kan een storting doen; ook (landbouw)bedrijfsleven wordt uitgenodigd deze pot te vullen. Aandachtspunt is de EU regelgeving Staatssteun landbouw.

6.2 Innovatie

Een natuur inclusieve en toekomstgerichte landbouw is een landbouw die in evenwicht is met haar fysieke omgeving en bijdraagt aan behoud en ontwikkeling van biodiversiteit. Het Drentse landbouwbeleid heeft als uitgangspunt dat agrarische ondernemingen in de toekomst steeds meer op hun ecologische footprint worden beoordeeld. Dit gebeurt zowel vanuit de keten als ook door de consument. Het sluiten van de kringlopen en een beleid gericht op innovatie zijn vanuit dit oogpunt de belangrijkste ingrediënten voor een nieuw economisch en ecologisch verdienmodel.

Technologie, zoals bijvoorbeeld de inzet van drones bij beheer, uitwisselen van gegevens met behulp van apps, kan helpen. De ontwikkeling van deze technologie gaat hard, o.a. door de inzet van marktpartijen. Het organiseren van kennisbijeenkomsten en excursies om de toepassing van nieuwe technologie en nieuwe concepten te ervaren, kan hieraan bijdragen.

Resultaat: nieuwe technologische ontwikkelingen en concepten worden ondersteund en onder de aandacht gebracht van partijen.

Trekker: de provincie vervult hierin een aanjaagrol. Partijen die in het veld actief zijn, zoals LTO, en Drents Collectief worden uitgedaagd om met innovatieve ideeën te komen.

Kosten/Financiering: projectfinanciering.

6.3 Ontheffingen Flora en Faunawet

Het verkrijgen van een vergunning in het kader van de Flora- en Faunawet⁴ voor het plaatsen van lichtbakken wordt door betrokkenen als uiterst moeizaam ervaren. Er wordt veel onderbouwing gevraagd en het traject duurt lang. Ook voor andere vormen van bestrijding van predatoren geldt dat de wildbeheereenheden de huidige procedure als ingewikkeld ervaren. Uitgezocht moet worden wat hier aan de hand is en welke mogelijkheden er zijn om dit soepeler te laten verlopen.

Resultaat: snellere en soepelere afhandeling van de procedure voor verkrijgen van vergunningen in het kader van de Flora- en Faunawet, waardoor er adequater kan worden gehandeld.

Trekker/partners: Provincie.

Kosten/Financiering: inzet in uren. Past binnen reguliere werkzaamheden provincie.

⁴ De Flora en Fauna wet gaat per 1 januari 2017 op in de Wet Natuurbescherming

7. Beleidsmatige verankering bij gemeente en provincie

7.1 Beleid

Basisvoorwaarde voor effectief akker- en weidevogelbeheer is de beschikbaarheid van voldoende, geschikt en veilig biotoop. Het provinciale beleid is vertaald in specifieke doelen voor natuurgebieden, doelen voor agrarische gebieden en in het soortenbeleid. Daarnaast wil de provincie via andere beleidsterreinen, zoals landbouw, water, recreatie en infrastructuur, de genoemde basisvoorwaarden voor akker- en weidevogels zo goed mogelijk realiseren. Het provinciale faunabeleid is vastgelegd in het Flora- en Faunabeleidsplan. Uitgaande van de wettelijke kaders op grond van de Flora- en Faunawet, heeft de provincie in dit beleidsplan vastgelegd op welke wijze in de praktijk wordt vormgegeven aan het beleid.

De ontwikkelingen van de akker- en weidevogelpopulaties geven aanleiding om een deel van de gemaakte keuzes opnieuw te bekijken. Het is van belang om op basis van de inventarisatie van kansrijke gebieden het soortenbeleid opnieuw te bezien⁵, daarin duidelijke keuzes te maken en dit vervolgens door te vertalen in concrete opdrachten voor de uitvoerders en beheerders.

De indruk bestaat dat natuurterreinen met een gewijzigd beheer meer bij zouden kunnen dragen aan akker- en weidevogelpopulaties. In dit licht moet aandacht besteed worden aan de overwegend botanische doelen in natuurgebieden. Ook zou de 1.000 ha nog te begrenzen nieuwe natuur ingezet kunnen worden voor de boerenlandvogels in brede zin. Voorbeelden daarvan buiten de provincie zijn o.a. de Onnerpolder met 120 ha particulier natuurbeheer door boeren voor weidevogels en Oostermaat in Staphorst.

Resultaat: onderdelen van het provinciale beleid voor akker- en weidevogels worden bijgesteld.

Trekker: Provincie.

Kosten/Financiering: inzet in uren, past binnen nieuwe werkzaamheden provincie.

7.2 Natuur inclusieve landbouw

Vanuit het rijk wordt de ontwikkeling van natuur inclusieve landbouw en de vergroening van de landbouw gestimuleerd. Ook in het Drents collegeprogramma is landbouw en -structuurontwikkeling een belangrijk punt. De verbinding tussen landbouwbeleid en de bescherming komt onder andere tot uiting in de aandacht voor een gezonde bodem, waterkwaliteit, plaagreductie en landschap.

In Drenthe wordt vanuit de sector markt (onder andere A-ware) nagedacht over het invoeren van weidemelk en nieuwe vormen van vogelvriendelijke zuivel producten. Aansluiten bij deze ontwikkelingen zet producenten aan om bij te dragen aan akker- en weidevogelbeheer. De innovatie is ook aantrekkelijk voor aan landbouw gelieerde bedrijven. De provincie wil dit bevorderen en promoten en aansluiten bij boeren die interesse hebben voor deze innovatie.

Resultaat: invulling van het collegeprogramma door concrete verbinding te leggen tussen de landbouw- en structuurontwikkeling en de initiatieven uit de sector, die bijdragen aan de akker- en weidevogelpopulatie.

Trekker: Provincie.

⁵ Een optie is om na te gaan om verschillende accenten voor soorten te leggen. Bijvoorbeeld de Patrijs in akkergebieden, of Kievit en Wulp in graslandgebieden.

Financiën/middelen: vanuit de bestaande regelingen voor innovatie/structuurverbetering. Nagaan of we ook aan kunnen sluiten bij landelijke ontwikkelingen.

8. Educatie en draagvlak

8.1 Lectoraat Akker- en weidevogel bij Van Hall Instituut

Het Van Hall Instituut heeft een lectoraat weidevogels ingesteld. Dit lectoraat kan verbreed of aangevuld worden met een opdracht in het kader van de akker- en weidevogels in Noord Nederland. Daarmee kan gestructureerd kennis worden verzameld en overgedragen. Dit lectoraat Akker- en weidevogels kan voor een af te bakenen periode worden ingesteld, waarna wordt bekeken wat dit oplevert en in hoeverre voortzetting zinvol en realiseerbaar is.

Resultaat: kennis wordt gebundeld. Er komt op de praktijk gericht onderzoek en onderwijs in het Noorden. Een gezamenlijke noordelijke aanpak is impuls voor het realiseren akker- en weidevogeldoelstellingen.

Trekker: Provincie Drenthe gaat dit lectoraat samen met de provincie Groningen en het van Hall Instituut vorm geven. Over het formuleren van de opdracht wordt overlegd met betrokken partijen.

Kosten/Financiering: PM. Nagaan of aansluiting mogelijk is bij bestaand lectoraat.

8.2 Werving van vrijwilligers in kansrijke gebieden

Met name in het Hunzedal/Veenkoloniale gebied komen concentraties akker- en weidevogels voor in agrarisch gebied die niet door vrijwilligers worden beschermd. Voor deze gebieden dient extra werving plaats te vinden.

Resultaat: Meer inzet vrijwilligers.

Trekker: Landschapsbeheer Drenthe.

Kosten/Financiering: € 5.000,= eenmalig voor organiseren cursus(sen).

8.3 Lesprogramma boerenlandvogels basisonderwijs

IVN kent binnen de provincie Drenthe een uniek scholennetwerk NME (natuur- en duurzaamheidseducatie). Alle 12 Drentse gemeenten nemen hier al vele jaren aan deel. In totaal gaat het om 220 basisscholen. Op deze unieke manier worden jaarlijks ruim 30.000 leerlingen bereikt. Zij nemen het verhaal mee naar huis, waardoor het bereik nog vele malen groter is.

IVN ontwikkelt in 30-voud een uniek educatieproject rondom weidevogels. Het educatieproject kenmerkt zich door uitdagend materiaal, een training voor leerkrachten en een uitgebreide onderwijsmap. Het project zal de komende jaren zijn uitrol vinden binnen de gehele provincie Drenthe.

Resultaat: door het ontwikkelen en uitvoeren van het lesprogramma zijn 30.000 basisschoolleerlingen gedurende enkele weken bezig met activiteiten rondom akker- en weidevogels. Voorjaar 2017 kan gestart worden met de ontwikkeling. Voorjaar 2018 kan met de uitvoering worden begonnen. Uitvoering per gemeente vindt plaats in de jaren daarna.

Trekker en partners: IVN ontwikkelt het lesprogramma, maakt materialen, zorgt voor de trainingen en voor de uitvoering via het scholennetwerk.

Kosten: ontwikkeling educatief project € 25.000,= (ex. materiaalkosten in 30-voud € 20.000,=). Eenmalige cofinanciering 50 % door de provincie.

8.4 Draagvlak en communicatie

Er is veel gedoe in het landelijk gebied rondom akker- en weidevogels en wildbeheer. Standpunten lopen uiteen, emoties lopen hoog op en men wijst naar elkaar. Informatie en communicatie kunnen bijdragen aan het verbeteren van de verhoudingen.

Beleidsmakers, handhavers, publiek en terreinbeheerders missen goede informatie over wat WBE's doen en leden van de WBE missen informatie over wetgeving, landelijk en provinciaal beleid en opgaven van andere actoren in het landelijk gebied.

Activiteiten gericht op uitwisseling van kennis en ervaring, opgaven en doelen, moeten worden georganiseerd. Een concrete activiteit is het bekijken van de voorbeeldgebieden en in andere gebieden volgens een vergelijkbare aanpak met elkaar aan de slag te gaan. Er moet dan wel ruimte worden geboden door alle betrokken partijen om te experimenteren en over de eigen grenzen heen te kijken. Niet iedereen zal komen, maar het begin moet worden gemaakt. De gekozen gebieden kunnen dienen om deze uitwisseling op gang te brengen. Een leuke bijeenkomst, waarin iedereen zijn verhaal vertelt en er ruimte is voor een eerlijke uitwisseling.

Resultaat: start maken met het overbruggen van de verschillen door kennis te maken, begrip te kweken en samen te leren.

Trekker/partners: Erm beraad kan activiteiten entameren om de onderlinge communicatie te verbeteren.

Kosten/Financiering: de kosten van een dag (inclusief excursie) bedragen ca. € 5.000,=.

9. Monitoring

9.1 Monitoring

De monitoring van akker- en weidevogels in Drenthe geeft een versnipperd beeld. Er zijn veel data van verschillende organisaties, maar de onderlinge uitwisseling, integratie van de data en eenduidige analyses laten sterk te wensen over. Ook het faunaregistratiesysteem, als basis voor ontheffingen en vergunningen, kan beter worden benut. Daarnaast kan de kwaliteit van meetnetten verbeteren door de dekkingsgraad en de frequentie te verhogen. Een gestructureerde aanpak van de monitoring is, mede in relatie tot de predatiebeheerplannen, nodig om een eenduidig beeld te krijgen van de feitelijke ontwikkelingen.

Resultaat: er komt een gestructureerde aanpak van monitoring, waarbij het zowel gaat om dataverzameling, uitwisseling, analyse en rapportage. De data die door verschillende groepen worden verzameld, worden uitgewisseld, gebundeld en gebruikt voor een gedegen analyse. Door betere gegevens en een betere analyse daarvan kan het akker- en weidevogelbeleid in Drenthe verbeteren en kunnen er gerichtere maatregelen worden genomen.

Trekker: de provincie is verantwoordelijk voor de monitoring; voor het verzamelen van data wordt gebruik gemaakt van de partners.

Kosten/Financiering: 0,1 FTE

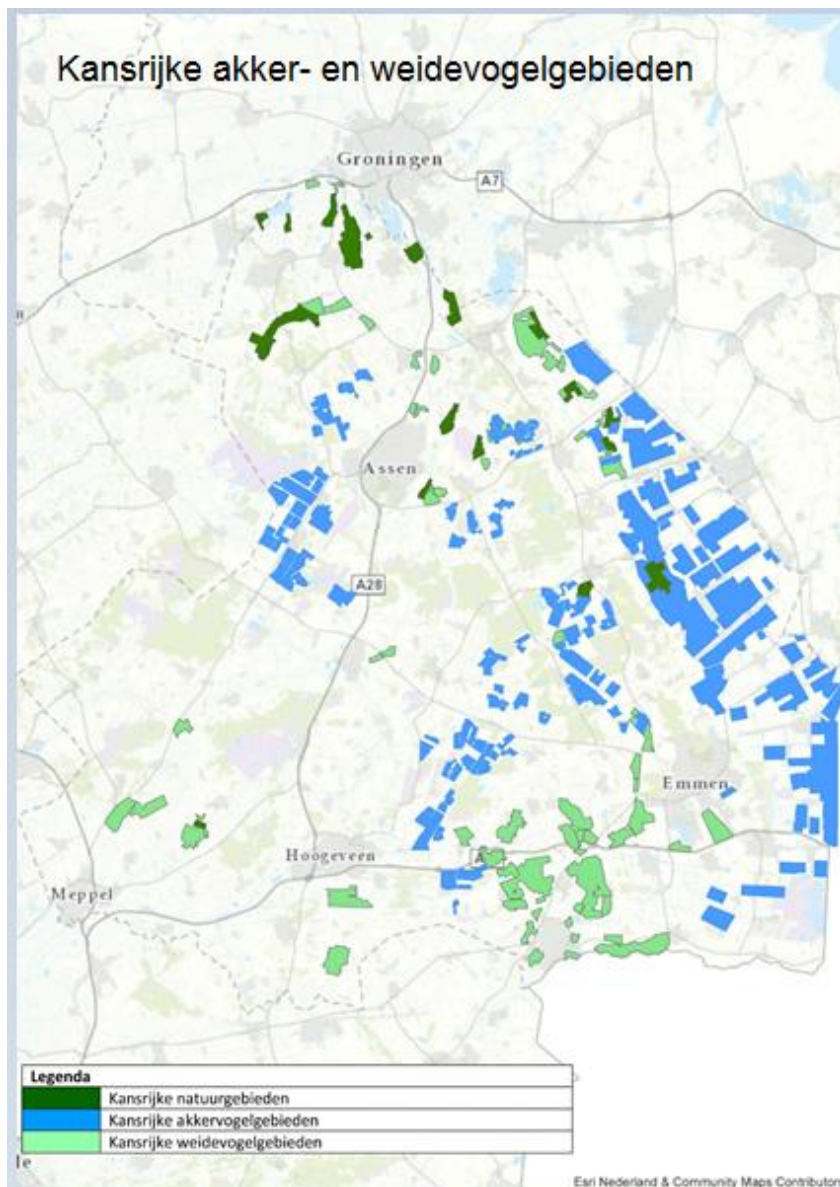
Bijlage 1 Samenvattende tabel

	Uitgangspunten resolutie	Activiteit	Trekker	Kosten /financiering	Prioriteit
4	Samenwerking	4.1 Erm beraad	Provincie	€ 2.500,= per jaar Uren partijen	2017
		4.2.Gebiedsgerichte aanpak akker- en weidevogels	Provincie	0,2 FTE	2017
		4.3 Vrijwilligers en terreinbeheerders	TBO's	Reguliere uren	2017
		4.4 Veldbezoeken	Erm beraad	Reguliere uren	2017
5	Predatie	5.1 Praktijkaanpak in vijf gebieden	Provincie	0,1 FTE/ € 20.000,= (eenmalig)	2017
		5.3 Praktische handvatten	LBD en ANV		2017
		5.2 Wrap-up onderzoek	Provincie	PM	2018
6	Ruimte in regelgeving	6.1 Flexibele pot	LBD en ANV	€ 50.000,= per jaar	2017
		6.2 Innovatie	Provincie	Projectgewijs	2017
		6.3 Ontheffingen Flora en Faunawet	Provincie	Reguliere uren	2017
7	Beleidsmatige verankering	7.1 Beleid provincie	Provincie	Reguliere uren	2018
		7.2 Natuur inclusieve landbouw	Provincie	Bestaande regelingen innovatie/structuurverbetering	2017
8	Educatie en draagvlak	8.1 Lectoraat Akker- en weidevogel bij Van Hall Instituut	Provincie	PM	2018
		8.2 Werving van vrijwilligers in kansrijke gebieden	LBD	€ 5.000,= (eenmalig)	2018
		8.3 Lesprogramma boerenlandvogels basisonderwijs	IVN	€ 25.000,= en € 20.000,= materiaal, (Eenmalige cofinanciering 50%)	2017
		8.4 Draagvlak en communicatie	Erm beraad	€ 5.000,= per jaar	2017
9	Monitoring	9.1 Monitoring	Provincie	0,1 FTE	2017

Bijlage 2 Rapportage quick Scan kansrijke akker- en weidevogel gebieden

1. Inleiding

In het kader van een plan van aanpak voor weide- en akkervogels is het wenselijk om kansrijke gebieden voor deze soortgroepen in beeld te hebben. Het uitvoeren van een quick scan om deze gebieden in beeld te brengen is één van de acht resolutiepunten die zijn vastgesteld tijdens het symposium op 15 juni 2016. Bepalen van kansrijke gebieden helpt bij het kiezen van de juiste maatregelen in de juiste gebieden. Landschapsbeheer Drenthe heeft in opdracht van de provincie deze quick scan uitgevoerd. De kaart is indicatief en gebaseerd op bestaande kennis die reeds in beleid verankerd is (natuurbeheerplan) en aanvullende informatie van vrijwilligers (weidevogelbeschermers, vrijwilligers SOVON/TBO's) en medewerkers van Landschapsbeheer Drenthe. De kaart geeft in hoofdlijn weer waar de meest kansrijke regio's zijn te vinden.



2. Werkwijze

Weide- en akkervogels komen verspreid over Drenthe voor in zowel agrarisch gebied als in natuurgebieden. In de praktijk blijkt dat actuele leefgebieden van weide- en akkervogels veelal versnipperd zijn. De dichtheden vertonen hierbij grote verschillen, een resultaat van verschillende factoren die de populatieomvang bepalen. In algemene zin mag worden aangenomen dat in gebieden met hogere dichtheden de omgevingsfactoren voor weide- en akkervogels gunstiger zijn dan in gebieden met lagere dichtheden. Vanuit die optiek is het voor populatieherstel effectiever om maatregelen in gebieden met hogere dichtheden te concentreren. In de benadering is gekozen voor een splitsing te maken in kansrijke gebieden voor weidevogels en akkervogels, deze kunnen elkaar in de praktijk ook overlappen. De aanpak per soortgroep wordt afzonderlijk toegelicht.

Akkervogels

Voor deze groep is gebruik gemaakt van inventarisaties van de WGK die zijn gebruikt voor de begrenzing van het leefgebied open bouwland in het kader van het natuurbeheerplan. Het betreft de verkenningskaart akkervogels in Drenthe, hierin zijn de kerngebieden afgebakend. Om tot een juiste afbakening te komen is werkgroep uitgegaan van de volgende criteria:

1. Zijn de gebieden omvangrijk en open en bestaat het grondgebruik uit akkerbouw?
2. Hoe is de samenhang met aangrenzende gebieden?
3. Leent de perceelsvorm en de omvang ervan zich voor agrarisch natuurbeheer?
4. Daarnaast is er een inschatting gemaakt van de huidige en toekomstige perspectief voor akkervogels waarbij vooral gelet is op kansen voor Patrijs en Veldleeuwerik.

De verschillende geanalyseerde gebiedsdelen zijn geclassificeerd als: slecht (besloten agrarisch cultuurland), matig (overwegend intensief grasland met ingeklemde enclaves bouwland), matig-goed en van goed tot zéér goed. Ten behoeve van de kansrijke weide- en akkervogelkaart zijn de classificaties matig-goed, goed en zeer goed overgenomen. In tabel 1 staat een overzicht gegeven van deze classificatie met de daarbij behorende beschrijving van de verschillende landschapstypen.

Tabel 1. Toelichting classificaties akkervogelgebieden die zijn opgenomen in de kaart kansrijke weide- en akkerbouw

Categorie	Omschrijving
Matig-goed	Agrarisch cultuurland dat deel uitmaakt van een groter geschikt akkerbouwgebied maar behoort tot de overgangszone naar ongeschikter habitat. De uitstralingseffecten van de ongeschiktere delen dempen de kwaliteit van deze overgangszone.
Goed	Omvangrijk open akkerbouwgebied dat weliswaar begrensd kan zijn door minder geschikte delen, maar door de totale grote omvang uitstekende potenties biedt voor akkervogelbeheer.
Zéér goed	Akkerbouwgebieden die soms uit besloten delen bestaan afgewisseld met openheid. Het cultuurland is in harmonie met het omringende landschap dat bijvoorbeeld kan bestaan uit essen, niet ontgonnen delen of beekdalen. Juist deze combinatie die zó typisch Drents is, krijgt de hoogste waarde toegekend.

Weidevogels

Ten aanzien van analyse van weidevogelgebieden heeft de analyse zich gericht op de Kievit, Grutto, Wulp, Tureluur en Scholekster. Bij de analyse zijn de volgende criteria gebruikt.

1. *Omvang*: De omvang van leefgebieden kan variëren van 40 ha voor optimale gebieden tot meer dan 250 ha voor minder optimale gebieden, bij voorkeur functionerend in een netwerk. In het kader van deze analyse zijn gebieden in de range van 50 tot >250 ha aangehouden. Het gebied bestaat uit een samenhangend oppervlakte waarop leefgebied open grasland/bouwland aanwezig is. Gebieden met hoge concentraties zijn alsnog worden toegevoegd (parels).
2. *Dichtheden*: Kritische soorten: Minimaal 10 paar/100 ha van soorten van grutto, wulp en tureluur. Kievit en Scholekster en de kleine zangvogels zijn meeliftende soorten.
Minder kritische soorten: Minimaal 20 paar /100 ha scholekster en of kievit

Voor het agrarisch gebied is al eerste ingang de ligging van gebieden met vrijwillige weidevogelbescherming genomen. Het betreft gebieden waar 34 weidevogelgroepen in samenwerking met boeren aan legselbescherming werken. In de praktijk zijn dit de relatief betere gebieden die de groepen op lokale schaal hebben geselecteerd voor hun activiteiten. De ligging van deze gebieden wordt periodiek geactualiseerd, de praktijk leert dat er de laatste 10 jaar gebieden zijn afgevallen (sterke afname van weidevogels). Verder varieert de dichtheid van weidevogels van deelgebied tot deelgebied sterk. Er zijn groepen die beschermingsgebieden met lage dichtheden alleen een “oogje in het zeil houden” voor het geval de aantallen weer toenemen (jaarlijkse variatie) en hun activiteiten alleen richten op de meest rijke delen/percelen.

De dichtheden zijn berekend op basis nestvondsten. Deze nestvondsten geven een indicatie van het aantal broedparen van afzonderlijke soorten. Omdat de vindkans van nesten van soort tot soort verschilt, is het toepassen van een correctiefactor noodzakelijk om tot een meer reële schatting te komen. Hiervoor is gebruik gemaakt van gegevens uit Teunissen 1996, waar een vergelijking is gemaakt tussen het aantal gevonden nesten en het aantal aanwezige paren (op basis van BMP). Op basis van die vergelijking zou op basis van nestvondsten een kievit met 7% overschat terwijl alle andere soorten zouden worden onderschat, het meest extreem bij de Tureluur (78%), gevolgd door wulp (77%), Scholekster (66%), Grutto (40%). Op basis van deze percentages zijn de aantallen bijgeschat. Complicerende factor bij deze aanpak is dat de kwaliteit van nestenzoekers van groep tot groep kan verschillen, evenals de productie van vervollegsels door hoge nestverliezen (kans op overschatting). Ook beschermen groepen in toenemende mate alleen nesten indien dit nodig is met het oog op werkzaamheden en verkleinen van predatiekansen, het geen kan leiden tot onderschatting.

Voor de berekening is het maximale aantal nesten in het tijdvak 2013-2016 genomen. Na berekening hebben de groepen de geschatte aantallen beoordeeld en indien nodig bijgesteld. Hierbij is tevens gevraagd om op deelgebiedsniveau gebieden aan te wijzen waar verreweg de meeste nesten zijn gevonden om zodoende te kaart verder in te dikken tot de betere gebieden.

Ten aanzien van de natuurgebieden zijn gebieden onder de loep genomen die in het verleden rijk aan steltlopers waren en waar momenteel doelen gericht zijn op de natuurdoelen nat schraalland (N10.010), vochtig hooiland (N10.02), kruiden- en faunarijk grasland (N12.02) en vochtig weidevogelgrasland (N13.01). Bij het laatste doeltype is al sprake van specifiek beheer gericht op weidevogels. Bij de andere typen is het beheer gericht op botanisch beheer, maar kunnen steltlopers die verschralingbeheer kunnen verdragen, omdat ze niet geheel van regenwormen afhankelijk zijn, meeliften in het beheer

(Kievit, Tureluur en Watersnip). Vooral maatwerk in maai-beheer en het open houden van deze gebieden zijn hierbij sturend. Ten aanzien van de gebieden in de Noord Drenthe is gebruik gemaakt van BMP inventarisaties (Lok 2016, Van Boekel et al 2015, Telgroep Drentse Aa) en broedpaartellingen van Vogelwerkgroep Eelde (Polder Lappenvoort). In het Hunzedal gaat het om gegevens van Landschapsbeheer Drenthe (2014) en op aanwijzing van groepen.

3. Resultaten

Algemeen

Kansrijke weide- en akkervogelgebieden zijn vooral in de noordelijke en oostelijke deel van de provincie te vinden. Met name in de omgeving van Smilde, Eexterveld, Westdorp, de Veenkoloniën/Hunzedal zit overlap tussen gebieden die kansrijk voor akkervogels en waar vrijwillige weidevogelbeschermers actief zijn. Kansrijke natuurgebieden grenzen in veel gevallen aan kansrijke agrarische gebieden (weide- en akkervogels). Uitzondering daarop zijn de gebieden in de Onlanden en het noordelijke deel van de Drentsche Aa.

Akkervogels

Het beeld van de kansrijke akkervogelgebieden is een ingedikte versie van het leefgebied open bouwland van het natuurbeheerplan van de provincie Drenthe. Grote aaneengesloten gebieden zijn vooral gelegen in de veenkoloniën/Hunzedal en de omgeving van Smilde. De overige gebieden liggen meer versnipperd in de omgeving van Peest, Eexterveld-Grolloo, de Broekstreek en Westdorp-Odoornerveen. De kansrijkdom is ingeschat aan de hand van dichtheden uit het tijdvak 1982-1990, (zie ook Ottens en Koks 2010).

Weidevogels

Agrarisch gebied

In totaal 15.429 ha met vrijwillig weidevogelbeheer voldoet niet aan de criteria (voor het kaartbeeld zie bijlage 2). Het overgrote deel van deze gebieden ligt op het centraal plateau en in het zuidwesten van de provincie. Dit zijn tevens de gebieden waar de leegloop de afgelopen jaren het hoogst is geweest. De analyse laat zien dat een oppervlakte van 15.238 ha als kansrijk gebied voor weidevogels kan worden aangemerkt, hier is het overlap met kansrijke akkervogelgebieden bij in begrepen (zie ook eerdere opmerking). De meeste gebieden kwalificeren zich op basis van het criterium minimaal 20 paar/100 ha van kievit en scholekster. Enkele gebieden kwalificeren zich op basis het criterium minimaal 10 paar/100 ha van soorten van grutto, wulp en tureluur. Aan de randen van het plateau (Noord Drenthe/Hunzedal, Zuid en Zuidwest Drenthe) bereikt het niveau aan kritische soorten overwegende waarden tussen 4 en 9 paar/100 ha (zie ook bijlage 3), op het plateau ontbreken deze soorten nagenoeg. Er tekent zich een contour af waarbij de beste gebieden liggen in zuid/zuidwest Drenthe (versnipperd), Zuidoost Drenthe (meer aaneengesloten), Hunzedal (aaneengesloten/versnipperd), Noord Drenthe (versnipperd).

Natuurgebieden

Natuurgebieden met potentiële en actuele waarden liggen hoofdzakelijk in noord Drenthe (Eelder-Peizermeden, Eenerstukken/Oostervoortsche Diep/Drentsche Aa) en Hunzedal. Daarbuiten gaat het alleen om de Broeklanden (Oosterhesselen, onderdeel leefgebied open grasland Drostendiep) en de Lange weiden bij Ruinen. Het zijn gebieden die van uit het verleden bekend zijn als de betere gebieden in Drenthe. Uit ervaringen van tellers komt naar voren dat de aantallen steltlopers voor een deel gekoppeld zijn aan maaiactiviteiten (zie ook van Boekel et al 2015), het is aannemelijk dat dit ook in de andere gebieden speelt. Het voorkomen van steltlopers kan onder invloed van wijzigingen in maaischema (bijvoorbeeld 1 of 2 jaar overslaan) sterk variëren. Naast steltlopers herbergen de kansrijke natuurgebieden

ook diverse andere kritische weidevogelsoorten zoals Veldleeuwerik, Graspieper, Gele kwikstaart, Kwartelkoning en soms Paap.



Dankzij het invoersysteem via de website kunnen vrijwilligers nesten op perceelniveau invoeren, hierdoor komen actuele gebieden met weidevogels beter in beeld. Bovenstaande afbeelding laat zien dat kieviten zich vaak concentreren in relatief kleine gebieden.

Literatuur

- Van Boekel, W., R. Blaauw, J. de Bruin, R. Oosterhuis en B. Zoer (2015). Broedvogels in De Onlanden in 2015. Stichting Natuurbelang De Onlanden, Roderwolde, rapport 2015/02.
- Lok, J. 2016. Broedvogels van de beekdalen van Slokkert en Grootte Diep in 2016
- Ottens H.J. en B. Koks 2010. Verkenning Drentse heide- en hoogveenontginningen op potenties akkervogelbeheer. Werkgroep Grauwe Kiekendief.
- Teunissen W.A. 1999. Evaluatie vrijwillige weidebescherming. Onderzoek naar het effect van vrijwillige weidevogelbescherming op het reproductiesucces van weidevogels.

Bijlage 3 Addendum Drents Particulier Grondbezit

Nederland is één grote stad met diverse mooie parken. In deze parken wordt hoofdzakelijk botanisch getuind. De fauna redt zich zelf wel is kennelijk de mening. Persoonlijk denk ik daar anders over. Tijdens het overleg is veel aandacht besteed aan de pilot gebieden. Mij ontbreekt de kennis en laat dit graag aan de specialisten over.

Het punt van de predatiebeheersing kreeg te weinig aandacht. Bij de huidige extreem hoge stand heeft lokaal ingrijpen geen zin. Van de kant van de Provincie wordt constant gewezen op de onmogelijkheden. Het lijkt mij verstandiger uit te gaan van de huidige mogelijkheden.

Gezien de recente uitspraak over de lichtbak in Groningen kun je er van uitgaan dat lichtbakken in en rondom weidevogelgebieden mogelijk blijft. De vos en de kraai staan op de landelijke vrijstellingslijst. Vooral de bouwjacht op de vos is uiterst effectief. Eén klein probleempje de meeste oude bouwen bevinden zich in de terreinen van de TBO's. Met een grondgebruikersverklaring is dat eenvoudig op te lossen. Wanneer de TBO's als jachthouder lid gaan worden van de WBE is dat een uitstekend platform om dit uit te voeren. Misschien een principiële ommezwaai voor het beheer. Ook de TBO's moeten hun verantwoordelijkheid nemen voor de Drentse akker en weidevogels. Nu is al bekend dat bijvoorbeeld Natuur Monumenten ook vossen schiet in weidevogelgebieden. Ook in het voorjaar en dat lijkt mij weer zeer ongewenst.

Voor de kraaien zou een grootschalig gebruik van de vangkooi een oplossing kunnen zijn. Of het Prov. Fauna Beleidsplan dit toestaat is mij op dit moment niet helemaal duidelijk. GS kan daar anders voorzieningen voor treffen.

Bovengenoemd predatie beleid moet zo breed mogelijk uitgerold worden over onze provincie. En ik ben overtuigd van een gunstig effect, niet alleen voor de akker- en weidevogels maar ook voor de zangvogel etc.

In de huidige situatie wordt de vos op de ene plek intensief bejaagd en 100 meter verder kan de soort zich vrij uit vermeerderen. Met als resultaat veel gedode vossen elk jaar en een blijvende hoge stand. Bij een structureel veel lagere stand kan het aantal te doden vossen drastisch naar beneden. Dat lijkt mij een betere situatie.

Namens Drents Particulier Grondbezit

Bob Rossingh
Smeerling 17
9591 TX Onstwedde

Bijlage 4 Addendum Vereniging Drentse Boermarken

Rolde, 16 november 2016.

Aanvulling op conclusies van bespreking op 16-11-2016 m.b.t. plan van aanpak Akker- en Weidevogels in Drenthe

De Boermarken doen mee samen met de weidevogel bescherming om de goede stappen te maken, en geven hierna een aantal aanvullingen wensen die door ons zijn geuit tijdens de bespreking van 16 november 2016.

1-de werkelijke aanpak duurt veel te lang- we hebben goede onderzoek resultaten, die liggen kant-en-klaar te wachten om gebruikt te worden. Niet opnieuw vertragen door weer nieuw onderzoek te doen.

2-de onderzoeksresultaten 2014 en 2015 van de vrijwillige weidevogelbescherming van Landschapsbeheer Drenthe geven een goed beeld van de situatie in Drenthe. Gegevens liggen ook bij de Provincie.

3-het protocol van Altenburg & Wymenga is een Fries verhaal. Het gebied van Friesland kun je niet vergelijken met dat van Drenthe

4-onze mening is dat de predatiebestrijding met alle middelen onmiddellijk moet ingaan in heel Drenthe, inclusief de gebieden van de TBO's. Er zijn inmiddels veel gegevens bekend, welke goede resultaten er worden bereikt met predatie bestrijding. Daar waar dit is toegepast zijn veel meer diverse vogelsoorten geconstateerd!!! Ontkennen kan niet meer. Toppredatoren: vos, kraai, verwilderde kat, steenmarter vragen grote aandacht.

Vossenstand terug brengen naar WHO norm 1-3 vossen per 1000 hectare!

5-ontheffingen moeten binnen 3 dagen worden afgegeven en geen ellenlange papieren procedures die weken duren

6-Provincie moet ook aanwijzingen geven voor predatie bestrijding in terreinen van de TBO's

7-als de TBO gebieden niet worden meegenomen, zijn alle investeringen weggegooid geld en verricht de vrijwillige weidevogelbescherming prima werk maar is het dweilen met de kraan open. Vrijwilligers zullen dan afhaken. De Provincie Drenthe zal courage moeten tonen.

8- een echt predatieplan, ook voor de TBO gebieden, is daarom een noodzaak.

9- ten aanzien van de onderzoek gebieden moeten de gebieden groter.

10-postzegelplannetjes hebben geen nut.

Kortom, dit gewijzigde plan van aanpak gaat ons lang niet ver genoeg, het blijft te veel bij een papieren aanpak en de akker- en weidevogels zijn met 2 jaar geheel verdwenen. ERGO: Gebieden groter en een goed predatieplan voor alle gebieden, ook voor de TBO's.

Vereniging Drentse Boermarken
Albert Lanting, voorzitter
Jan van der Struik, secretaris

Bijlage 5 Addendum Koninklijke Nederlandse Jagers vereniging

Verantwoord beheren en benutten



Provincie Drenthe
t.a.v. M. Buitenkamp
cc. Gedeputeerde H. Jumelet
Postbus 122
9400 AC Assen

Postadres
Postbus 1165
3800 BD Amersfoort

Bezoekadres
Amsterdamseweg 16
3812 RS Amersfoort

Datum: 18 november 2016
Onderwerp: Reactie plan van aanpak weidevogels Provincie Drenthe

Geachte mevrouw Buitenkamp,

Zoals op woensdag 16 november is afgesproken tussen de heer Jumelet en de heer Siegers, zou de Jagersvereniging Drenthe nog komen met een reactie ten behoeve van het plan van aanpak weidevogelbescherming. De heer Jumelet heeft aangegeven dat hij het erg belangrijk vindt dat alle partijen aanhaken. Hij heeft ons nogmaals duidelijk gemaakt dat hij uiteindelijk naar een totale Drentse aanpak wil. Aanvankelijk heeft de Jagersvereniging nee gezegd tegen het plan van aanpak, maar wilde in hun wegging wel de WBE's horen. Gisteravond is er een overleg geweest tussen het bestuur van de Jagersvereniging en de voorzitters van de WBE's in Drenthe.

De uitkomsten van deze avond kunnen wij als volgt samenvatten. Wij vinden:

1. dat de procedure om te komen tot een plan van aanpak weidevogelbescherming niet volledig is geweest. De Jagersvereniging, als uitvoerende partij, is pas op het allerlaatste moment betrokken. De tijdsperiode die van ons wordt gevraagd om aanwezig te zijn bij de bijeenkomsten en te reageren op het plan van aanpak was veel te kort, zeker in het licht van de vrijwillige aard van onze organisatie.
2. dat de Faunabeheereenheid (FBE) bij het proces betrokken had moeten worden. Zij zijn door de provincie aangewezen voor coördinatie van de uitvoering van jacht, beheer- en schadebestrijding. Daarnaast ziet de FBE als uitvoeringsorganisatie er op toe dat het past binnen het Faunabeleidsplan.
3. dat het plan te beperkt is, zeker als het gaat om de predatieparagraaf. Daarnaast zou er een inventarisatie gemaakt kunnen worden van de reeds verleende lichtbakvergunningen in Drenthe rond de Freilandkippen-bedrijven. Trek rond deze bedrijven een cirkel van 5 km en zie dan welke gebieden op elkaar aansluiten. (Het Deense onderzoek waarin deze 5 kilometer is onderzocht en de kaart met de 5 kilometer cirkels in Drenthe zal maandag nagezonden worden). Hiermee kan een goed begin gemaakt worden voor een generieke aanpak en komen we los van de geïsoleerde aanpak op meerdere kleine punten. Het uiteindelijke doel moet een Drenthe brede dekking zijn.

T 033 461 98 41
F (033) 465 13 55
info@jagersvereniging.nl
www.jagersvereniging.nl
KvK nummer: 40506152

IBAN: NLS2SNSB0957830475
BIC: SNSBNL2A

Wij begrijpen dat de weidevogelbeschermers nu ja hebben gezegd tegen het plan van aanpak. Maar het blijft een compromis. Geen compromis zou betekenen geen plan van aanpak en dan is er helemaal niks. Het verbaast ons dat zij akkoord gaan met een aanpak die niet Drenthe-breed is, maar dat zij akkoord gaan met slechts een paar kleine aangewezen gebieden in Drenthe. De Jagersvereniging vindt dat predatoren Drenthe-breed aangepakt moeten worden. Predatoren houden zich per definitie niet aan grenzen. De aangewezen weidevogelgebieden zijn naar onze mening te klein om een goed predatorenbeleid op te voeren. <https://www.jagersvereniging.nl/grutto-in-2026-op-het-punt-van-uitsterven-als-effect-roofdieren-wordt-genegeerd/>

Ondanks onze eigen bedenkingen bij het plan van aanpak, willen wij de weidevogelbeschermers ondersteunen en onze medewerking verlenen. Wij denken dat de beperkte middelen en de te kleine aangewezen gebieden niet bij zullen dragen aan een positieve ontwikkeling van de stand van de weidevogels. Wij hopen in de toekomst op meer ruimte voor predatorenbeheer en zullen de ontwikkelingen op de voet volgen.

Met vriendelijke groet,
Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging

De heer H. Suelmann
Voorzitter Provincie Drenthe

i/o
drs.ing. P.M. Niewold-Homan
Regiomanager

De kaart waarnaar in de brief wordt verwezen bevat gegevens die te herleiden zijn tot bedrijven. Deze kaart is om reden van bescherming van privacy niet opgenomen in het plan van aanpak

Bijlage 6 Addendum Terreinbeherende organisaties

Weide- en akkervogels horen bij Drenthe. Net als bloemrijke weilanden, bermen en akkerranden, met bijen, vlinders en andere dieren. Dat rijke landschap is de basis voor een gezonde populatie boerenlandvogels en vraagt om de juiste inrichting en zorgvuldig beheer. Het draait onder meer om een goede waterstand in de vorm van plas-drassituaties, laat en gefaseerd maaien en goed insectenrijk kuikenland, beperkte mestgift, geen gebruik van bestrijdingsmiddelen en voorkomen dat teveel predatoren zich kunnen vestigen. De sleutel ligt dus bij een gezond leefgebied. Predatiebestrijding kan nooit de basis zijn van meer weide- en akkervogels. Wel kunnen maatregelen gericht op het voorkomen van predatie zoals het bestrijden van vossen en het open houden van het gebied helpen om in kansrijke gebieden een bronpopulatie van akker- of weidevogels in stand te houden. Dat zal in die gevallen geregeld moeten worden met een predatieprotocol en –beheerplan. We vinden het belangrijk dat dit zorgvuldig gebeurt.

Om inrichting en beheer van de kansrijke gebieden te organiseren is samenwerking tussen de verschillende partijen cruciaal. Boerenlandvogels houden zich immers niet aan eigendomsgrenzen. Met een gebiedsgerichte aanpak kunnen we elkaar versterken, kennis delen en synergie zoeken in het beheer. Het plan van aanpak is een mooie stap naar een rijker boerenland.

Er zijn twee punten die we willen benadrukken:

1. Wij zien geen heil in en werken niet mee aan een provincie brede aanpak van predatoren omdat dit slechts symptoombestrijding is en omdat dit geen oplossing biedt voor de feitelijke oorzaak van de achteruitgang van akker- en weidevogels: de teloorgang van het biotoop voor deze soorten in het landelijk gebied.
2. De TBO's staan open voor gesprekken en gerichte maatregelen voor specifieke gebieden, gekoppeld aan gerichte keuzes voor specifieke soorten in die gebieden. Dit sluit aan op de benadering van het Plan van Aanpak. De TBO's willen dit uitwerken met partners die dezelfde inzet willen tonen, ook wanneer dit zal leiden tot toevoeging van enkele gebieden aan de reeds in het Plan van Aanpak voorgestelde gebieden. De keuze voor die gebieden willen we in gezamenlijkheid maken.

Natuurmonumenten, Stichting Het Drentse Landschap en Staatsbosbeheer